

NVO JURISTA PADOMS

Biedrību un nodibinājumu organizatoriskā struktūra

Biedrību un nodibinājumu likums tiesiski regulē biedrību un nodibinājumu organizatorisko struktūru, nosakot, kādas pārvaldes institūcijas ir **obligāti** izveidojamas organizācijā un kādas var tikt izveidotas, ja ir **nepieciešams**.

Biedrību organizatoriskā struktūra

Biedrību un nodibinājumu likuma 33.pants nosaka, ka biedrības pārvaldes institūcijas ir **biedru sapulce (kopsapulce)** un **valde**. Kā arī likums ļauj papildus minētajām pārvaldes institūcijām statūtos paredzēt **citas pārvaldes institūcijas**, nosakot to izveides kārtību un kompetenci, kā arī **pārstāvju sapulci**, kas saskaņā ar likuma 41.pantu, pilda biedru sapulces pienākumus statūtos noteiktajā apjomā no biedru kopskaita. Pārstāvības normu, pārstāvju izvirzīšanas un ievēlēšanas kārtību nosaka valde, ja statūtos nav noteikts citādi. Tāpat likums nosaka, ka visiem biedrības biedriem ir tiesības piedalīties pārstāvju vēlēšanās.

Tāpat Biedrību un nodibinājumu likums precizē obligāto pārvaldes institūciju sastāvu. Likums nosaka, ka biedrībā ir jābūt **vismaz diviem biedriem** un ka biedru kopsapulce ir lemttiesīga, ja tajā piedalās **vairāk nekā puse no biedriem** jeb kvorums, ja statūtos nav noteikts citādi. Savukārt attiecībā uz valdi, Biedrību un nodibinājumu likuma 42.pants nosaka, ka valdē var būt **viens vai vairāki locekļi**, kas ir sasnieguši pilngadību un kuru rīcībspēju nav ierobežojusi tiesa.

Biedrību un nodibinājumu likuma 48.pants dod tiesības biedrībām statūtos noteikt, ka **papildus valdei izveidojama cita institūcija** atsevišķu darbību veikšanai ar statūtos noteiktu iecelšanas (ievēlēšanas) kārtību un kompetenci. Savukārt likuma 50.pants ļauj biedrībai izveidot savas **teritoriālas un citas organizatoriski patstāvīgas struktūrvienības**. Taču svarīgi atcerēties, ka biedrības struktūrvienības **nav juridiskas personas**. Kas nozīmē to, ka tās nav jāreģistrē Uzņēmumu reģistrā. Bet, ja struktūrvienība veic saimniecisko darbību, saskaņā ar likuma “Par nodokļiem un nodevām” prasībām, šādu struktūrvienību **reģistrē kā nodokļu maksātāju** Valsts Ieņēmumu dienestā.

Papildus likums nosaka, ka šādai atsevišķai biedrības struktūrvienībai var būt sava biedru sapulce un valde, un attiecībā uz tām piemērojami tādi paši noteikumi, kādi piemērojami biedrības pārvaldes institūcijām.

Nodibinājumu (fondu) organizatoriskā struktūra

Biedrību un nodibinājumu likuma 93.pants nosaka, ka nodibinājuma pārvaldes institūcija ir **valde**. Biedrību un nodibinājumu likuma 94.pants precizē, ka nodibinājuma valdē jābūt **vismaz trim valdes locekļiem**. Taču, ja saskaņā ar nodibinājuma statūtiem ir izveidota un darbojas cita pārvaldes institūcija, kura sastāv vismaz no trim locekļiem un kuras uzdevumos ietilpst valdes darbības pārraudzība, valdes sastāvā var būt **viens valdes loceklis**.

Kā arī likums ļauj statūtos paredzēt **citu pārvaldes institūciju veidošanu**, nosakot to izveides kārtību un kompetenci, kā arī pārvaldes kompetences piešķiršanu citiem subjektiem vai to institūcijām. Taču Biedrību un nodibinājumu likuma 98.pants nosaka, ka papildus valde izveidotā cita pārvaldes institūcija vai subjekts, kam piešķirtas pārvaldes kompetences, drīkst pieņemt lēmumus vienīgi jautājumos, kas **neietilpst valdes kompetencē** saskaņā ar likumu vai statūtiem.

Papildus likums dod tiesības nodibinājumiem veidot **koleģiālu pārvaldes institūciju**, kuras darbībai ir piemērojamas tādas prasības, kādas tās noteiktas attiecībā uz nodibinājuma valdes darbību.

Jāpiemin, ka Biedrību un nodibinājumu likumā nav ietverta konkrēta tiesību norma, kas dod tiesības nodibinājumiem veidot savas struktūrvienības. Taču tā kā nodibinājums ir privāto tiesību subjekts, ir piemērojams privāto tiesību princips **“atļauts ir viss, kas nav aizliegts”**, tādēļ uzskatāms, ka arī nodibinājumi ir tiesīgi veidot struktūrvienības, ievērojot tādas likuma prasības, kas iekļautas Biedrību un nodibinājumu likuma 50.pantā attiecībā uz biedrību tiesībām un kārtību, kā izveidot organizācijas struktūrvienības.

Gan biedrībā, gan arī nodibinājumā valdes locekļi savus pienākumus pilda bez atlīdzības, taču, saskaņā ar likumu, statūtos var noteikt citādi.

Lai gan Biedrību un nodibinājumu likums detalizēti neregulē organizāciju struktūrvienību darbību, ieteicams papildus statūtiem, izveidot struktūrvienības pamatdokumentu - **nolikumu**, kurā noteikt struktūrvienības izveidošanas mērķi, darbības principus, pārvaldes institūcijas, struktūrvienības tiesības un pienākumus, kā arī paredzēt struktūrvienības darbības izbeigšanas nosacījumus, lai nākotnē izvairītos no strīdu situācijām.

Informāciju sagatavoja:
Biedrība „Latvijas Pilsoniskā alianse”
Rīga, 2017